

12. Гужва В. М. Інформаційні системи і технології на підприємствах : [навч. посібник] / В. М. Гужва. – К. : КНЕУ, 2001. – 400 с.

13. Коваль Р. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади / Р. А. Коваль // Теорія та практика державного управління : [зб. наук. праць]. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2006. – № 1 (113). – С. 223-226.

Анотація

В статті проведено науковий аналіз існуючих тлумачень понять: «трансфер технологій», «інформаційно-аналітичне забезпечення трансферу технологій». Систематизовано погляди вітчизняних та іноземних вчених стосовно теоретичних основ трансферу технологій, визначено переваги і недоліки кожного підходу зокрема. Запропоновано власне визначення трансферу технологій. Показано сутність і значення трансферу технологій у забезпеченні інноваційного розвитку підприємств. Розкрито доцільність застосування системи інформаційно-аналітичного забезпечення у процесі здійснення трансферу технологій.

Ключові слова: технологія, трансфер технологій, комерційний трансфер, інноваційний розвиток, інформаційно-аналітичне забезпечення.

Аннотация

В статье проведен научный анализ существующих толкований понятий: «трансфер технологий», «информационно-аналитическое обеспечение для передачи технологий». Систематизированы взгляды отечественных и иностранных ученых по теоретическим основам трансфера технологий, определены преимущества и недостатки каждого подхода по частности. Предложено собственное определение трансфера технологий. Раскрыта сущность и значение трансфера технологий в обеспечении инновационного развития предприятий. Показано целесообразность применения системы информационно-аналитического обеспечения в процессе осуществления трансфера технологий.

Ключевые слова: технология, трансфер технологий, коммерческий трансфер, инновационное развитие, информационно-аналитическое обеспечение.

Annotation

In the paper considered scientific analysis questions of concepts: «technology transfer», «information-analytical support for technology transfer ». Systematized the views of local and foreign scientists about the theoretical foundations of technology transfer, identified advantages and disadvantages of each approach in particular. It's suggested own interpretation of «technology transfer». Described the nature and importance of technology transfer in the enterprises innovation development providing. The information and analytical support system is described in the technology transfer providing.

Key words: technology, technology transfer, commercial transfer, innovative development, information and analytical support.

УДК 636:338.439.4

**Вишневіська О.М.,
д.е.н., професор кафедри економічного аналізу і аудиту,
Миколаївський національний аграрний університет**

РОЗВИТОК І АДАПТАЦІЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ У ГЕОЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Постановка проблеми. Гео економічний підхід пов'язаний із технікою національного оперування у гео економічному просторі з метою своєчасного реагування на глобалізаційні виклики з найбільшими перевагами, у тому числі з точки зору економічної, продовольчої і екологічної безпеки країни. Важливими гео економічними аспектами виступають глобальні чинники впливу, від фінансових і інформаційних, до продовольчих і екологічних, дія яких спрямована на зміну внутрішнього і зовнішнього середовища окремої країни. Нівелювання зазначених чинників або несвоєчасність реагування на зміну глобального середовища може призвести до глибоких системних криз.

Особливо гостро питання постає у капіталоємких галузях національного господарства, у тому числі у аграрному секторі, де гео економічні аспекти змінюють не тільки поведінкові й управлінські аспекти у зовнішньоекономічній діяльності, а й здійснюють переважно негативний вплив на природні екосистеми, біологічні особливості окремих видів природних ресурсів, їхню здатність до

самовідновлення. Зазначений вплив може спровокувати загострення екологічних ризиків і призвести до екологічної кризи, що вимагає постійного і дієвого реагування на глобалізаційні виклики. Врахування гео економічних аспектів формує стратегічні орієнтири щодо розвитку економіки країни і окремих її галузей, обґрунтовує можливість дієвої взаємодії на зовнішньому рівні, надає можливість передбачити і мінімізувати зовнішні ризики.

За умов безпосереднього впливу глобалізаційних процесів і явищ виникає необхідність врахування окремих з них і їхньої сукупності на розвиток економік країн світу, а також розвиток окремих галузей народного господарства. Оперування у світовому економічному середовищі за умов глобалізаційних змін спонукало до необхідності дослідження гео економічних чинників з теоретичної, методологічної і практичної точок зору.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Динамічні глобалізаційні зміни досліджуються вітчизняними і зарубіжними вченими, які обґрунтовують нове наукове знання, яке дозволяє вивчити світовий економічний простір як своєрідний синтез важливих сфер діяльності людства за умов глобалізаційних трансформацій, виявити їхній вплив і пріоритетність у подальшому розвитку світової спільноти. Значний внесок у розвиток наукового знання зробили: Богатуров О.Д., Буянов В.С., Вафіна Н.Х., Долгов С.І., Думная Н.Н., Євстигнєєв В.Р., Замятін Д.Н., Колесов В.П., Кочетов Е.Г., Моїсєєв М.М., Савчук В.К., Сапір Є.В., Соколов В.В., Чешков М.О., Яковець Ю.В.

Враховуючи існуючі глобалізаційні зміни і тенденції, необхідність виявлення переваг у співіснуванні окремих державних систем, перспектив подальшого розвитку з метою збереження природно-ресурсної основи є необхідність дослідження гео економічних чинників, у тому числі у розвитку аграрного сектору з урахуванням особливостей окремих територій.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є обґрунтування теоретичних і методологічних основ щодо розвитку аграрного сектору у гео економічному середовищі з метою виявлення потенційних переваг і мінімізації загроз та можливих зовнішніх ризиків, виявлення напрямів і складових адаптації галузі до умов гео економічного середовища.

Необхідність дослідження пов'язана із тим, що світові глобалізаційні потоки і процеси в економічній, фінансовій, виробничій, соціальній, екологічній і інших сферах виступають орієнтирами розвитку будь-якої національної економіки на перспективу. У свою чергу, ігнорування зазначених тенденцій буде обмежувати можливості у отриманні переваг від глобалізаційних змін на загальнодержавному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток аграрного сектору зорієнтований на формування продуктивної основи і нарощування експортного потенціалу, що пов'язане із параметрами всевітнього господарського розвитку і адаптацією до зовнішніх умов. Пріоритетними параметрами, які необхідно враховувати при включенні або участі у гео економічному господарському просторі, виступають: єдність світової економічної системи, її цілісність; модифікація або адаптація окремих виробництв до змін у гео економічному просторі [1; 2].

Глобалізаційні процеси характеризують не лише взаємодію складових світової господарської системи з природно-біологічним середовищем, але і відображають цілісність у соціально-природних аспектах розвитку. Вони активізують посилення економічних взаємозалежностей і взаємозв'язків, створення економічних відносин, які забезпечують розвиток окремих господарюючих систем у поєднанні інтересів суспільства і природи. Кількісні й якісні характеристики глобальної економіки проявляються через різноманітність типів економічної діяльності. Перехід супроводжується рухом від структурних утворень до не структурних, що визначає фундаментальне підґрунтя розвитку на підставі позасистемної інтеграції на різних рівнях гео економічного простору, від виробничого і фінансового, до економічного і екологічного [3].

Глобалізаційні процеси і явища для розвитку аграрного сектору вимагають виважених дій на державному і міждержавному рівнях, спрямованих на збереження природно-ресурсної основи, формування умов щодо самовідновлення окремих видів природних ресурсів, що може бути здійснено тільки через активізацію «еко-інвестицій» у рамках вже чинних міжнародних програм зі збереження екосистем світу.

Аграрний сектор через тісний взаємозв'язок і взаємозалежність із природними ресурсами і їх біологічними особливостями найбільш уразливий від зниження якісних властивостей окремих видів природних ресурсів, що підтверджує нестійкість виробничих аспектів у розвитку галузі. Для вітчизняного аграрного сектору парадоксальним залишається той факт, що не використовуються можливості гео економічного простору, які характеризуються чіткими інноваційно-технологічними чинниками впливу на розвиток окремих господарюючих систем. Винятком є великі агрохолдінгові об'єднання. Переважна більшість інших господарюючих суб'єктів заощаджує власні фінансові ресурси тільки у нарощування валового виробництва окремих видів сільськогосподарських культур без урахування чинників екологізації і збереження природних ресурсів.

Сучасні можливості гео економічного простору характеризуються активним інноваційно-технологічним розвитком, який відображається у безперервних інноваційних проривах, формуванні технологічної єдності світу. Саме тому актуальність питання полягає у створенні умов щодо адаптації

до геоелекономічних умов і отримання відповідних переваг для розвитку окремих галузей національного господарства країни, у тому числі для розвитку аграрного сектору, як продовольчої основи і експортного базису на перспективу.

Головною умовою є посилення сприйнятливості національним господарством нових тенденцій розвитку світової господарської сфери. Слід відмітити, що національна економіка як складова частина світової господарської системи активізувала окремі елементи цілісної світової системи, але їхній розвиток відбувається повільно. Чинниками негативного впливу залишається невирішеність питання щодо регулювання внутрішнього ринку, процесу ціноутворення, якості і стандартизації створеної продукції, а також повільність інтеграційних процесів, формування адаптованих до зовнішніх умов організаційно-економічних структур тощо.

При цьому виробнича основа національної економіки повинна бути адаптована відповідно до геосередовища з урахуванням валютно-фінансових умов і тенденцій, рівня готовності до інвестування та залучення інновацій, змінами на ринку робочої сили тощо. Рівень адаптації до геоелекономічного середовища може опосередковано відобразити питома вага експорту у світовому його рівні, що характеризує можливості національної економіки до відтворення.

З метою адаптації аграрного сектору до геоелекономічного середовища необхідно вдосконалити окремі елементи і взаємоузгодити аспекти розвитку галузі відповідно до тенденцій і змін у світовій господарській системі, а саме через: інноваційний розвиток галузей і зростання питомої ваги вітчизняної продукції у світовому експорті; активізацію процесу щодо використання альтернативних джерел енергії; запровадження еколого-орієнтованих технологій вирощування сільськогосподарської продукції спрямованих на збереження природно-ресурсної основи галузі.

Важливим геоелекономічним чинником розвитку галузі є вибір дієвої стратегії або поведінкової моделі зовнішньоекономічної діяльності, яка буде враховувати цілісність світової господарської системи.

Стратегія повинна ґрунтуватися на внутрішніх аспектах з урахуванням галузевої структури національної економіки і можливостях адаптуватися до зовнішнього середовища. Адаптація зовнішньоекономічної діяльності до внутрішніх і зовнішніх геоелекономічних змін може проводитися на умовах:

- зрівноваженої за основними соціально-економічними параметрами зовнішньоекономічної діяльності;
- економічної і територіальної співпраці з урахуванням встановлених торгових взаємозв'язків;
- сукупності різних поведінкових моделей з урахуванням особливостей економічного розвитку, геоелекономічних тенденцій.

Геоелекономічна модель зовнішньоекономічної діяльності не обмежується лише торговельними зв'язками, а пов'язана із усіма ланками економічної і соціальної діяльності. Саме тому геоелекономічними чинниками розвитку аграрного сектору виступають науково-технічні, інноваційно-інвестиційні, соціально-культурні і екологічні аспекти які відображаються взаємозалежну сукупність чинників впливу на результати діяльності суб'єктів ринку, у тому числі на перспективу.

Отже, система може розвиватися у трьох формах, від саморегульованої, до індикативної та програмованої. Враховуючи динамізм у геоелекономічних процесах і явищах саморегульована система має високий рівень чутливості, а, відповідно, і ризики від зміни зовнішнього середовища. Саме тому вимагає відповідних заходів економічного характеру щодо регулювання податкових, фінансово-кредитних і валютних механізмів.

Індикативна система передбачає періодичність впливу на зовнішньоекономічну діяльність на підставі оцінки певних індикаторів у короткостроковому періоді.

На відміну від попередніх, програмована система враховує середньострокові і довгострокові перспективи з урахуванням обраних пріоритетів у розвитку. У національній економіці зазначені пріоритети пов'язані із співпрацею в умовах Світової Організації Торгівлі, що здійснює вплив на зовнішньоекономічні можливості країни.

Враховуючи зазначене, для розвитку національної економіки, а також аграрного сектору, як основи продовольчої безпеки, найбільш дієвою може бути програмована система зовнішньоекономічної діяльності з перспективою переходу на інші форми регулювання. Вибір зазначеної моделі пов'язаний і з відповідним інформаційним забезпеченням, що дозволяє орієнтуватися на прогнозовані параметри розвитку і обґрунтовувати відповідні зміни у соціально-економічних показниках.

Існуючі закономірності розвитку аграрного сектору у геоелекономічному середовищі мають безпосередній зв'язок із формуванням продовольчої безпеки. Саме тому геоелекономічні чинники у розвитку галузі повинні бути зорієнтовані на внутрішні ресурсні і виробничі можливості підприємств, а також враховувати організаційні, управлінські, соціальні, культурні, екологічні особливості, тобто поєднувати внутрішню основу у розвитку і зовнішньоекономічні тенденції у формуванні продовольчої основи світу.

Важливим аспектом у обґрунтуванні розвитку галузі є врахування позицій країн-лідерів, які у геоелекономічному середовищі поступово переходять у рейтинг країн-систем, що змінює і поведінкову

модель зовнішньоекономічної діяльності усіх інших учасників світової торгівлі, у тому числі у формуванні експортного потенціалу продовольства.

За даними Світового Банку вітчизняна національна економіка не має соціально-економічних і екологічних переваг, що пов'язане із необхідністю реалізації заходів на державному, регіональному і локальному рівнях з метою активізації інноваційно-інвестиційного розвитку у виробничій та соціальних сферах, а також активізації відповідного екологічного менеджменту.

Для активізації дій у напрямі поєднання економічних, соціальних і екологічних пріоритетів на різних рівнях управління актуальним залишається питання щодо запровадження нових інноваційних технологій, що вимагає залучення додаткового інвестиційного капіталу. Перехід до нових технологій має тісний зв'язок із біотехнологіями, які пов'язані із орієнтацією товаровиробників на вирощування сільськогосподарських культур і формування продовольчої основи суспільства з використанням заходів щодо екологізації і збереження навколишнього середовища.

Поєднання економічних і екологічних пріоритетів у розвитку аграрного сектору стимулює появу нових соціальних переваг, у тому числі у споживанні населенням екологічно чистої продукції, збереженні екосистем для майбутніх поколінь. Запровадження нових технологій пов'язане і з активізацією біоенергетики, що здійснює позитивний вплив на збереження навколишнього середовища.

З урахуванням внутрішніх чинників впливу кожний регіон країни має різний рівень технологічної готовності до запровадження інноваційних технологій. За даними Всесвітнього економічного форуму у 2012 році позиції лідерів за рівнем технологічної готовності займають Харківська, Одеська, Дніпропетровська, Донецька і Київська області. За рівнем запровадження технологій – Донецька і Дніпропетровська області. Найменший рівень технологічної готовності встановлено у Кіровоградській, Тернопільській і Чернігівській областях. Технологічна готовність характеризує можливості окремих регіонів країни запроваджувати технологічні інновації у різних галузях національного господарства, у тому числі у аграрному секторі, і ґрунтується на сукупності внутрішніх особливостей у розвитку регіону (рис.1).

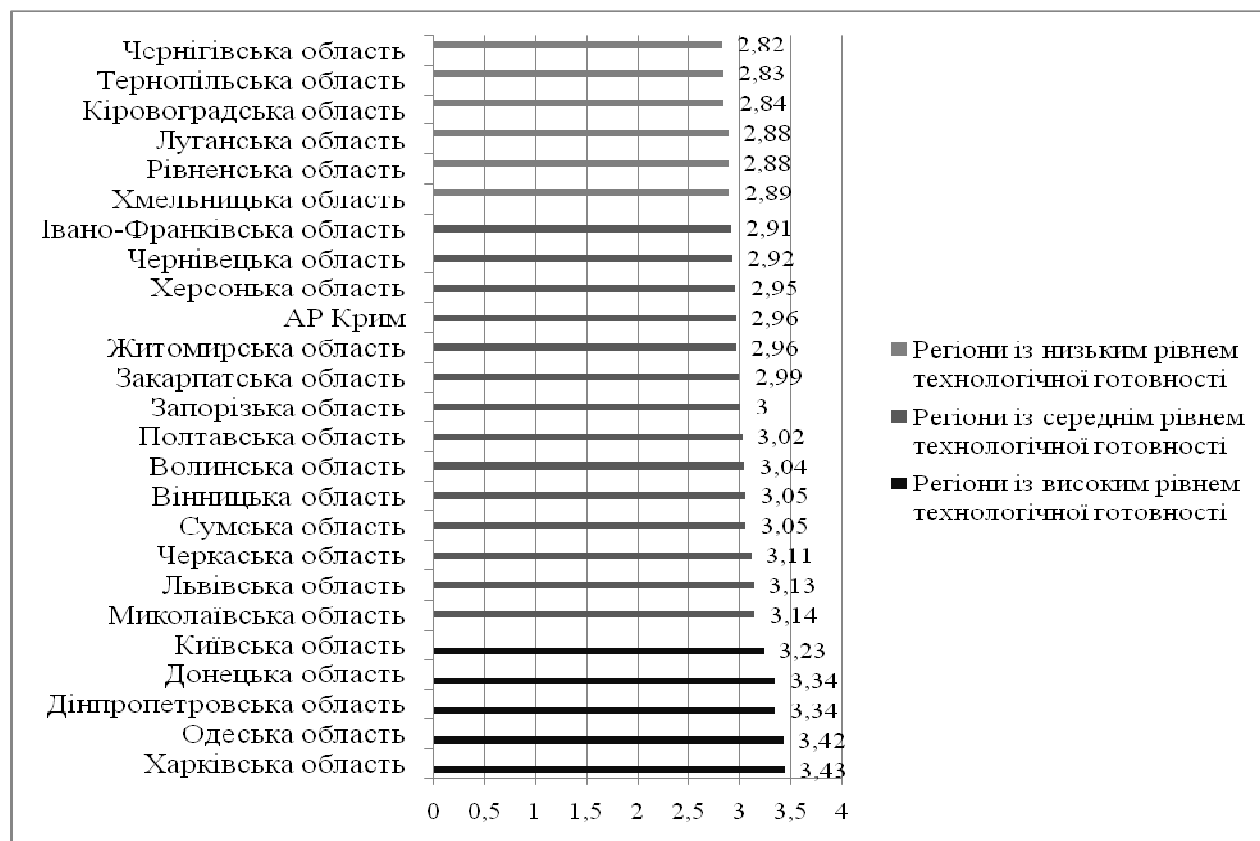

Рис.1 Рейтинг регіонів України за рівнем технологічної готовності у 2012 році

Джерело: побудовано автором за даними Всесвітнього економічного форуму [4]

Високий рівень технологічної готовності регіонів, у тому числі у залученні інновацій, характеризує можливості у освоєнні ресурсів у виробничій і соціальній сферах. У сукупності технологічна готовність може характеризувати можливості регіону до інвестиційно-інноваційного розвитку.

За оцінкою Всесвітнього економічного форуму технологічна готовність країни відповідає 81 місцю зі 144 країн у рейтингу глобальної конкурентоспроможності, що свідчить про необхідність підвищення маневреності і адаптації галузей національного господарства до зовнішніх умов з метою

активізації залучення нових технологій і здатності економіки країни повноцінно використовувати інформацію і комунікаційні технології, які перетворюються на технологію загального призначення і відіграють роль галузевої інфраструктури.

За умов глобалізаційного впливу і активізації впливу гео економічних чинників на розвиток аграрного сектору саме нарощування біоенергетичних можливостей є важливою складовою збереження екосистем що підтверджується практичним досвідом розвинених країн світу.

Професор В.К. Савчук обґрунтовує економічну, соціальну і екологічну ефективність переходу до нових технологій, відзначаючи масштабність наявності біологічної складової в усіх сферах життєдіяльності. Розвиток аграрної біо економіки за умов впливу гео економічних чинників автор поєднує із необхідністю вирішення питань з енергетичної, економічної і продовольчої безпеки, запровадження біотехнологій, скорочення енергетичних витрат, відновлення земельного потенціалу, збереження природно-ресурсного потенціалу сільських територій [5].

У своїх дослідженнях ми обґрунтовуємо, що вплив гео економічних чинників на розвиток аграрного сектору має і буде мати тісний зв'язок із глобалізаційними процесами і явищами, у тому числі у контексті формування економічної, екологічної, продовольчої, у сукупності, національної безпеки країни.

Висновки з проведеного дослідження. Розвиток і адаптація аграрного сектору повинні бути зорієнтовані на світові тенденції, враховувати процеси і явища у гео економічному середовищі. Основними гео економічними чинниками розвитку аграрного сектору виступають науково-технічні, інноваційно-інвестиційні, соціально-культурні і екологічні аспекти, які відображають взаємозалежну сукупність чинників впливу на результати діяльності суб'єктів ринку, у тому числі на перспективу. У контексті зазначеного необхідно проходити постійний процес адаптації до гео економічного середовища з метою виявлення відповідних конкурентних переваг.

З позиції можливостей до адаптації галузі процес є складним і багатограним, саме тому повинен бути зорієнтований на максимальне використання внутрішніх можливостей на підставі програмованої системи зовнішньоекономічної діяльності з перспективою переходу на інші форми регулювання.

Всі гео економічні чинники у розвитку аграрного сектору, від зовнішньоекономічних до технологічних, повинні бути зорієнтовані на внутрішню природно-ресурсну основу, враховувати економічні, соціальні, культурні, екологічні особливості, з метою мінімізації ризиків і активізації переваг від гео економічного середовища.

Бібліографічний список

1. Вишневська О.М. Ресурсний потенціал підприємств сільських територій : монографія / О.М. Вишневська. – Миколаїв, 2009. – 248 с.
2. Вишневська О.М. Ресурсний потенціал аграрного сектора економіки України: соціально-економічні та екологічні аспекти : монографія / О.М. Вишневська. – Миколаїв, 2011. – 487 с.
3. Кочетов Э.Г. Геоэкономика. Освоение мирового экономического пространства / Э.Г. Кочетов. – М. : Норма, 2010. – 528 с.
4. Звіт про конкурентоспроможність регіонів України. Фонд «Ефективне управління» Всесвітній економічний форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://feg.org.ua>
5. Савчук В.К. Биоэкономика как императив инновационного развития АПК / В.К. Савчук // Сборник научных трудов Санкт-Петербургского государственного аграрного университета. – Санкт-Петербург, 2011. – С. 384-386.
6. Статистичний збірник. Україна в цифрах [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Методи оцінки странового ризика [Електронний ресурс] <http://www.riskovik.com/riski/stranovye/full/26/>
8. Месси Д. Линейная модель инноваций: за и против / Д. Месси, П. Квинтас, Д. Уилд. Трансфер технологий и эффективная реализация инноваций. – Москва: Вершина, 2005. – 158 с.

Анотація

У статті розглянуто теоретичні і методологічні аспекти щодо розвитку аграрного сектору з урахуванням гео економічних чинників впливу для виявлення потенційних переваг і мінімізації економічних та екологічних ризиків. Обґрунтовано, що світові глобалізаційні потоки і процеси в економічній, фінансовій, виробничій, соціальній, екологічній і інших сферах виступають орієнтирами розвитку будь-якої національної економіки на перспективу. Виявлено, що ігнорування глобалізаційних змін і тенденцій буде обмежувати можливості у отриманні переваг на загальнодержавному рівні. Національна економіка як складова частина світової господарської системи активізувала окремі елементи цілісної світової системи, але їхній розвиток відбувається повільно. Обґрунтовано, що чинниками негативного впливу залишається невирішеність питання щодо регулювання внутрішнього ринку, процесу ціноутворення, якості і стандартизації створеної продукції, а також повільність інтеграційних процесів, формування адаптованих до зовнішніх умов організаційно-економічних структур.

Ключові слова: аграрний сектор, глобалізація, геоекономічні чинники, геоекономічний підхід, зовнішні ризики, геоекономічний простір.

Аннотація

В статье рассмотрены теоретические и методологические аспекты относительно развития аграрного сектора с учетом геоэкономических факторов воздействия с целью выявления потенциальных преимуществ и минимизации экономических и экологических рисков. Обосновано, что мировые глобализационные потоки и процессы в экономической, финансовой, производственной, социальной, экологической и других сферах выступают ориентирами развития любой национальной экономики на перспективу. Выявлено, что игнорирование глобализационных изменений и тенденций будет ограничивать возможности в получении преимуществ на общегосударственном уровне. Национальная экономика как составная часть мировой хозяйственной системы активизировала отдельные элементы целостной мировой системы, но их развитие происходит медленно. Обосновано, что факторами негативного влияния остается нерешенность вопроса по регулированию внутреннего рынка, процесса ценообразования, качества и стандартизации созданной продукции, а также медлительность интеграционных процессов, формирования адаптированных к внешним условиям организационно-экономических структур.

Ключевые слова: аграрный сектор, глобализация, геоэкономические факторы, геоэкономический подход, внешние риски, геоэкономическое пространство.

Annotation

The article deals with theoretical and methodological aspects regarding the development of the agricultural sector from taking into account geo-economic factors influence in order to identify potential benefits and minimize the economic and environmental risks. Proved that the world globalization flows and processes in the economic, financial, social, environmental and other areas are the benchmarks of any national economy for the future. Found that ignoring globalization changes and trends will limit the possibilities of obtaining benefits at the national level. The national economy as part of the global economic system has activated some elements of an integrated world system, but their development is slow. We proved that the negative factors affecting the issue remains unresolved to regulate the internal market, the process of pricing, quality and standards established products as well as slow the integration process, the formation adapted to external conditions Organizational and economic structures.

Key words: agricultural sector, globalization, geo-economic factors, geo-economic approach, external risks, geo-economic space.

УДК 338.43:504.061

**Смоленюк Р.П.,
к.е.н., доцент, в.о. ректора,
ПВНЗ Хмельницький економічний університет**

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НА ЗАСАДАХ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

Постановка проблеми. За останні кілька років світом прокотилась низка криз від продуктової та паливної до кліматичної та фінансової. Оцінка ситуації засвідчує, що 60 відсотків світових екосистем зазнали деградації, спостерігається значний дефіцит водних ресурсів, мільярд людей голодує, інший мільярд страждає від надмірного харчування та супутніх захворювань, кожна четверта людина в країнах, що розвиваються, живе поза межею бідності, два мільярди людей живуть менш ніж на 2 долари в день [1; 2; 3]. У відповідь на фінансову та економічну кризу Екологічною Програмою ООН (ЮНЕП) було оголошено у 2008 році перехід до **зеленої економіки**, яка направлена на відновлення світової економіки і збільшення рівня зайнятості населення, з одночасним прискоренням боротьби зі зміною клімату, деградацією навколишнього середовища та бідністю.

Системне формування засад довгострокового економічного зростання та нової якості життя в Україні потребує поглибленої теоретичної розробки сучасних концептуальних підходів, які дадуть змогу практично реалізувати ідею **зеленої економіки**, що є провідною для національної економічної стратегії розвитку суспільства. Тобто, перехід до **зеленої економіки** можна розглядати як шлях до сталого розвитку, який передбачає зміцнення його трьох взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих факторів: охорона навколишнього середовища, соціальний розвиток та економічне зростання.